

Về tính tất yếu lịch sử, khách quan của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới

Võ Khánh Vinh^(*)

Tóm tắt: Để góp phần nhận thức đúng Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, bài viết tìm hiểu tính tất yếu lịch sử, khách quan của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

Từ khóa: Tính tất yếu lịch sử, Nhà nước pháp quyền, Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, Việt Nam

Abstract: To enhance proper understanding of Resolution No. 27-NQ/TW dated November 9, 2022 of the 13th Party Central Committee on building and completing the Vietnamese socialist rule-of-law state in the new period, the article explores the historical and objective necessity of continuing to build and perfect the Vietnamese socialist rule-of-law state in the new period.

Keywords: Historical Necessity, Rule-of-law State, Socialist Rule of law State, Vietnam
Ngày nhận bài: 25/01/2024; Ngày duyệt đăng: 22/02/2024

1. Dẫn luận

Làm sáng tỏ sự cần thiết, tính tất yếu lịch sử, khách quan tức là luận giải các nhu cầu của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới. Các nhu cầu đó hiện diện ở chính trong tầm nhìn, tầm quan trọng, giá trị, tính chất, tính quy luật, sự lựa chọn, khát vọng phát triển, các thành tựu và các hạn chế, nhu cầu mới của quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền ở Việt Nam cả ở phương diện trong nước lẫn ở phương diện quốc tế,

khu vực. Sự cần thiết, tính tất yếu lịch sử, khách quan đó khẳng định và thể hiện tư duy của Đảng Cộng sản Việt Nam về tầm nhìn, tầm quan trọng, tính chất của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Đề án “Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045” chỉ rõ dưới dạng khái quát nhất sự cần thiết của Đề án và đó cũng chính là sự cần thiết của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

^(*)GS.TS., Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam;
Email: vokhanhvinh.vass@gmail.com

Vấn đề “xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân” lần đầu tiên được đưa vào Nghị quyết của Đảng năm 1994, đến Hiến pháp năm 2013¹, bản chất, nguyên tắc, đặc trưng của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam đã được bổ sung, phát triển và định hình khá rõ nét. Tuy nhiên, trong quá trình triển khai thực hiện, bên cạnh những kết quả đạt được vẫn còn nhiều vấn đề lý luận và thực tiễn phát sinh cần tiếp tục được nghiên cứu, hoàn thiện.

Yêu cầu khách quan và định hướng phát triển đất nước giai đoạn mới đặt ra nhiệm vụ tiếp tục “xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong sạch, vững mạnh, tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, vì nhân dân phục vụ và vì sự phát triển đất nước” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, Tập II: 318).

Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng xác định một trong những nhiệm vụ trọng tâm của nhiệm kỳ XIII là “xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa”; đồng thời yêu cầu “nghiên cứu, ban hành chiến lược xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045, trong đó có chiến lược pháp luật và cải cách tư pháp” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, Tập I: 177).

Chương trình làm việc số 04-Ctr/TW, ngày 15/03/2021 của Ban Chấp hành Trung ương giao Ban Nội chính Trung ương chủ trì chuẩn bị trình Ban Chấp hành Trung ương khóa XIII “*Chiến lược xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội*

chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045”².

Sự cần thiết đó phản ánh tính tất yếu lịch sử, khách quan tức là các nhu cầu của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

2. Khẳng định và thể hiện tư duy của Đảng Cộng sản Việt Nam về tầm nhìn, tầm quan trọng, tính chất của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Xác định tầm nhìn của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới - đến năm 2030, định hướng đến năm 2045 có ý nghĩa mang tính quan điểm, nguyên tắc trên tất cả các phương diện khác nhau của vấn đề, chứ không chỉ quy về tầm nhìn về mặt thời gian. Tầm nhìn phải bao quát, tổng thể về tầm quan trọng, giá trị, tính chất của vấn đề này.

Tư duy về tầm nhìn của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới thể hiện *thái độ, quan điểm* của Đảng Cộng sản đối với việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân. Đây là lần đầu tiên Đảng đặt vấn đề xây dựng Chiến lược xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045 (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, Tập I: 177) lên một tầm cao mới. Xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa là vấn đề trọng đại của Đảng,

¹ Xem: Quốc hội (2013), *Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

² Xem: Báo cáo tổng hợp Đề án “*Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045*”, tr.1.

Nhà nước, dân tộc, do đó cần phải được tiến hành liên tục, không ngưng nghỉ. Từ khi tiến hành đổi mới đến nay Đảng đã có chủ trương xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân và chủ trương đó đã được cương lĩnh hóa. Trong *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011)*¹. Đảng chỉ rõ: xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân là một trong những đặc trưng của xã hội xã hội chủ nghĩa, một trong tám phương hướng cơ bản của phát triển đất nước. Xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền Việt Nam là góp phần giải quyết thành công các mối quan hệ lớn trong quá trình phát triển. Quan điểm chính trị mang tính chất chủ trương đó đã được thể chế hóa đầy đủ trong Hiến pháp năm 2013. Đến nay, đã chín muồi để Đảng đưa ra chủ trương xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam với tầm nhìn đến năm 2045. Điều này thể hiện tư duy chính trị - pháp lý mới của Đảng về vai trò, vị trí của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong hệ thống chính trị, trong phát triển đất nước.

Tư duy về tầm nhìn, tầm quan trọng, giá trị, tính chất của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thể hiện ở chỗ:

Thứ nhất, Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì

nhân dân là vấn đề ở tầm cương lĩnh, là một trong những đặc trưng của xã hội xã hội chủ nghĩa Việt Nam, một trong tám phương hướng cơ bản của phát triển đất nước, là một trong các trụ cột của sự nghiệp cách mạng ở Việt Nam.

Thứ hai, Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là vấn đề Hiến định (Điều 2 Hiến pháp năm 2013), là vấn đề trường tồn, gắn liền với Đảng Cộng sản Việt Nam, với xã hội Việt Nam, với dân tộc Việt Nam, với nhân dân Việt Nam.

Thứ ba, xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là quy luật phát triển của Nhà nước Việt Nam: từ nhà nước chưa pháp quyền sang nhà nước pháp quyền, từ chưa hoàn thiện đến hoàn thiện hơn, từ thực chất đến thực chất hơn, từ chất lượng đến chất lượng hơn, từ đòi hỏi chưa cao đến đòi hỏi cao hơn, xuất phát từ nhu cầu phát triển Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa trong bối cảnh mới, phù hợp với các xu hướng phát triển nhà nước pháp quyền trên thế giới.

Thứ tư, “tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân do Đảng lãnh đạo là nhiệm vụ trọng tâm của đổi mới hệ thống chính trị” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, Tập I: 174). Xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, xét trên phương diện chính trị, lần đầu tiên được Đảng đặt ra trong văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng. Có thể nói, đây là chiến lược mang tính chính trị, thể hiện chủ trương của Đảng trong lĩnh vực nhà nước, định hướng cho phát triển Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

Thứ năm, nghị quyết này lần đầu tiên thể hiện một cách đầy đủ nhất chủ trương

¹ Xem: *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011)*, <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/ban-chap-hanh-trung-uong-dang/dai-hoi-dang/lan-thu-xi/cuong-linh-xay-dung-dat-nuoc-trong-thoi-ky-qua-do-len-chu-nghia-xa-hoi-bo-sung-phat-trien-nam-2011-1528>

của Đảng về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, về xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

Tư duy tầm nhìn mới đã được Đại hội Đảng lần thứ XIII đưa ra liên quan đến tư duy phát triển đất nước, bao trùm tất cả các lĩnh vực phát triển, tất yếu, phải là tư tưởng chỉ đạo, xuyên suốt quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới. Do vậy, tầm nhìn của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam phải là tầm nhìn trường tồn, rộng hơn, xa hơn, gắn với các quy luật phát triển của nhà nước pháp quyền, với các quy luật phát triển xã hội Việt Nam.

Về tính chất của Nghị quyết, đây là Nghị quyết mang tính chất chính trị, thể hiện các quan điểm của Đảng về lĩnh vực nhà nước và pháp luật. Chủ thể xây dựng và tổ chức thực hiện chủ trương xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Đảng Cộng sản Việt Nam. Điều này cũng nói lên tính đặc thù mang tính quy luật, nguyên tắc của chế độ chính trị Việt Nam. Đây là chủ trương của Đảng Cộng sản Việt Nam trong lĩnh vực nhà nước và pháp luật, là định hướng chính trị, tư tưởng về lĩnh vực nhà nước và pháp luật. Dựa trên các quan điểm chính trị của Đảng về phát triển Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, Nhà nước xây dựng và tổ chức thực hiện các chiến lược, chương trình, đề án và các hình thức khác để hiện thực hóa chủ trương này.

3. Khẳng định và phát huy các thành tựu của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền ở Việt Nam sau hơn 35 năm đổi mới

Trước hết, sự cần thiết, tính tất yếu lịch sử, khách quan của việc tiếp tục xây

dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045 xuất phát từ nhu cầu khẳng định và phát huy các thành tựu của việc xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền đã được thực hiện ở Việt Nam trong thời kỳ đổi mới vừa qua. Do đó, việc làm sáng tỏ và khẳng định các thành tựu đó cũng có nghĩa là làm sáng tỏ các nhu cầu của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới ở tầm chiến lược.

Việc đánh giá đầy đủ, chính xác, toàn diện, khoa học thành tựu và hạn chế của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam sau hơn 35 năm đổi mới là việc làm cần thiết về cả lý luận lẫn thực tiễn để rút ra những bài học kinh nghiệm, góp phần phát triển tư duy về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, phát hiện những vấn đề mới, đề xuất những luận điểm mới có căn cứ lý luận - thực tiễn, những giải pháp, kiến nghị mới đúng đắn, thiết thực, cụ thể làm cơ sở cho việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

Tổng kết thực trạng xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thời gian qua phải xuất phát từ thực tiễn đổi mới đất nước Việt Nam nói chung, thực tiễn xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, từ thực tiễn biến đổi của thế giới, thực tiễn đổi mới tư duy pháp lý thế giới; dựa trên các quan điểm, đường lối của Đảng từ Đại hội VI (năm 1986) đến Đại hội XIII (năm 2021) và các hội nghị trung ương các khóa nói trên; dựa trên các thành tựu nghiên cứu của khoa học pháp lý Việt Nam; các kết quả tổ chức và vận hành Nhà nước pháp quyền ở Việt Nam.

Những thành tựu của xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thời gian qua, dưới dạng khái quát nhất, được ghi nhận trong *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011)*, trong *Hiến pháp Việt Nam* (Hiến pháp năm 2013), trong các văn bản quy phạm pháp luật đã được ban hành, trong các chiến lược phát triển kinh tế - xã hội và các chiến lược khác¹, trong các kết quả nghiên cứu lý luận và kết quả đã được hiện thực hóa trong các hoạt động chính trị - pháp lý ở Việt Nam. Những thành tựu đó như những hiện thực hiện hữu mà mỗi chúng ta có thể nhìn thấy được, cảm nhận được và được thụ hưởng trên thực tế.

Quá trình, hoạt động, kết quả xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam ở Việt Nam đang được gia tăng theo chiều rộng và chiều sâu trong quá trình đổi mới đất nước. Quá trình đổi mới sâu rộng đất nước tạo ra những tiền đề, điều kiện, môi trường, không gian rộng lớn cho tư duy về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa phát triển và tiếp tục đổi mới.

Những thành tựu của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thời gian qua được thể hiện như một chỉnh thể thống nhất và thông qua những lĩnh vực cụ thể cơ bản của nó. Đó là: (i) đã hình thành nên quan niệm chính trị - pháp lý tổng thể về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong xã hội xã hội chủ nghĩa mà nhân dân ta xây dựng; (ii) tư duy lý luận về Nhà nước pháp quyền

xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã được nghiên cứu, làm sâu sắc, toàn diện, hệ thống hơn; (iii) đổi mới tư duy lý luận về nhà nước, từ tư duy lý luận về nhà nước chuyên chính vô sản sang tư duy lý luận về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; (iv) từ tư duy lý luận về nhà nước chưa pháp quyền sang tư duy lý luận về nhà nước pháp quyền; (v) tư duy, nhận thức về nhà nước pháp quyền là một giá trị của nhân loại cần phải được vận dụng, nhận thức được tính tất yếu khách quan, cấp thiết của việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; (vi) tư duy lý luận về pháp luật, pháp quyền, nguyên tắc pháp quyền được đổi mới cơ bản; (vii) đổi mới tư duy lý luận về dân chủ, dân chủ hóa, chủ quyền nhân dân, quyền lực nhân dân trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; (viii) đổi mới tư duy lý luận về con người, quyền con người, quyền công dân; (ix) đổi mới tư duy lý luận về quyền lực chính trị, về Đảng Cộng sản Việt Nam, về sự lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa.

Các thành tựu nói trên được hiểu là các giá trị hiện thực mà quá trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam trong tiến trình đổi mới vừa qua mang lại, khẳng định tính đúng đắn, tính hợp quy luật của việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới cần phải dựa trên các thành tựu đó, đồng thời kiên định khẳng định và làm gia tăng các thành tựu đó trong thời gian tới.

4. Khắc phục các hạn chế của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thời gian qua

Trên cơ sở nghiên cứu có thể khái quát các hạn chế của việc xây dựng và hoàn

¹ Xem: Nghị quyết số 48-NQ/TW ngày 24/5/2005 của Bộ Chính trị về *Chiến lược xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam đến năm 2010, định hướng đến năm 2020*; Nghị quyết số 49-NQ/TW ngày 02/6/2005 của Bộ Chính trị về *Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020*.

thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam sau hơn 35 năm đổi mới đất nước trên các lĩnh vực như: tư duy lý luận về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam chưa thật đầy đủ, toàn diện, chưa bao trùm, chưa sâu sắc; pháp luật còn nhiều hạn chế, chưa đáp ứng đầy đủ các yêu cầu, đòi hỏi của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; tư duy lý luận về con người, quyền con người, quyền công dân chưa toàn diện, sâu sắc; tư duy về dân chủ và dân chủ hóa còn nhiều hạn chế; lý luận về Đảng cầm quyền trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế đến nay chưa đủ rõ về khái niệm, nội dung, mô hình, phương thức cầm quyền; chậm cụ thể hóa mối quan hệ “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ” (Nhiều tác giả, 2015: 164, 165).

Các hạn chế nói trên có các nguyên nhân khách quan và chủ quan. Trong đó, nguyên nhân chủ yếu là do: việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là vấn đề lớn, phức tạp, lâu dài; công tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu, hoàn thiện lý luận chưa được quan tâm đúng mức; quyết tâm chính trị, công tác lãnh đạo, chỉ đạo của một số cấp ủy, tổ chức đảng, chính quyền trong thực hiện các chủ trương, nhiệm vụ về xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam chưa tương xứng với yêu cầu đặt ra¹.

Việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa

Việt Nam trong giai đoạn mới cần phải khắc phục được các hạn chế nói trên để thúc đẩy tiến trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền ở Việt Nam trong giai đoạn mới.

5. Đáp ứng yêu cầu mới của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới

Bối cảnh quốc tế, khu vực, sự tác động của quá trình toàn cầu hóa, khu vực hóa, hội nhập quốc tế và cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (CMCN 4.0) và tình hình mới trong nước như phân tích ở trên đòi hỏi phải tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

Quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam đã, đang và sẽ tiếp tục diễn ra trong bối cảnh quốc tế, khu vực và Việt Nam có những biến đổi to lớn, toàn diện và sâu sắc, trong bối cảnh chính Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, theo quy luật phát triển, cũng đang có những chuyển biến, tiến triển tích cực.

Quá trình toàn cầu hóa, khu vực hóa, kinh tế tri thức, kinh tế số và cuộc CMCN 4.0, sự phát triển nhanh chóng của khoa học và công nghệ đang diễn ra mạnh mẽ, tác động sâu sắc đến quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trên cả phương diện tư duy lý luận và thực tiễn. Tư duy pháp quyền toàn cầu, tư duy pháp quyền khu vực đã, đang và sẽ tác động mạnh mẽ đến tư duy pháp quyền Việt Nam. Những vấn đề toàn cầu, khu vực nảy sinh ngày càng phong phú, đa dạng và phức tạp. Xã hội loài người đứng trước những vấn đề cấp bách liên quan đến vận mệnh loài người. Thực tiễn đòi hỏi cần phải giải quyết những vấn

¹ Xem: Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

đề cơ bản toàn cầu, khu vực bằng tư duy pháp quyền toàn cầu, pháp quyền khu vực, bằng luật pháp quốc tế kết hợp với phương thức hòa bình, đồng thuận, pháp quyền. Đó là phương thức hợp pháp, văn minh của xã hội loài người, ngày càng chiếm ưu thế, được cộng đồng quốc tế đề cao.

Sự nghiệp đổi mới đất nước đã đạt được những thành tựu quan trọng, đang bước sang giai đoạn mới, đồng thời đã và đang đặt ra nhiều vấn đề cần được giải quyết bằng những tư duy chính trị - pháp lý mới, trong đó có tư duy chính trị - pháp lý về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Trong xã hội Việt Nam xuất hiện những nhân tố khách quan và chủ quan mới tác động lớn đến tư duy, tư tưởng, quan điểm chính trị - pháp lý ở Việt Nam. Đó là những biến đổi to lớn trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội Việt Nam đã và đang tích cực thúc đẩy tiến trình đổi mới tư duy, tư tưởng, quan điểm chính trị - pháp lý hiện nay về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam.

Xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, một mặt, là một quá trình, một sự nghiệp lâu dài gắn liền với Đảng Cộng sản Việt Nam, với Nhà nước, với dân tộc, nhân dân Việt Nam, với xã hội Việt Nam, nhưng mặt khác, cũng là một quá trình độc lập, tự thân, có các quy luật riêng của mình. Xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam xuất phát từ nhu cầu, đòi hỏi tự hoàn thiện, tự đổi mới và tự phát triển của chính Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam xuất phát từ đòi hỏi, yêu cầu hợp tác và hội nhập quốc tế, từ mong muốn và khát vọng của Việt Nam trong việc đẩy mạnh hợp tác

quốc tế, hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng hơn, từ vai trò chủ động hơn của Việt Nam trong xây dựng và tham gia xây dựng và thực hiện các cam kết quốc tế, từ trách nhiệm của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong các quan hệ quốc tế. Đó cũng là một đòi hỏi của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trên diễn đàn quốc tế.

Bối cảnh quốc tế, khu vực và trong nước mới, giai đoạn phát triển mới của đất nước đặt ra nhu cầu, đòi hỏi cấp bách mới của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

6. Đáp ứng sự lựa chọn và khát vọng phát triển của nhân dân Việt Nam

Trong quá trình xây dựng và phát triển đất nước, xây dựng chủ nghĩa xã hội, nhân dân ta luôn có khát vọng xây dựng thành công Nhà nước chân chính, thực sự của chính mình.

Cách mạng tháng Tám thành công, ngày 02/9/1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc *Tuyên ngôn độc lập*, khai sinh ra nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, nay là Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Sự ra đời của Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa là một sự kiện trọng đại của đất nước, dân tộc, của nhân dân Việt Nam, của Đảng Cộng sản Việt Nam. Sự ra đời của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là sự tiếp tục phát triển của Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, đánh dấu một bước ngoặt lớn của sự phát triển Nhà nước Việt Nam. Đó là mơ ước đã trở thành hiện thực.

Để thực hiện được mơ ước và khát vọng chân chính, thực sự đó, nhân dân Việt Nam lựa chọn và xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Nhân dân làm chủ trong việc lựa chọn và xây dựng nhà nước của mình. Quyền lựa chọn chế

độ chính trị, hệ thống chính trị mà trong đó nhà nước đóng vai trò trung tâm là quyền của nhân dân. Chỉ có nhân dân mới có quyền lựa chọn và xây dựng nhà nước cho chính mình. Nhân dân Việt Nam lựa chọn và tiến hành xây dựng nhà nước của mình là Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân. *Trong nhà nước đó, nhân dân là chủ, làm chủ.* Bằng Hiến pháp, nhân dân Việt Nam khẳng định: “Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân” (mục 1, Điều 2). Tiếp đến, nhân dân lựa chọn và thiết kế nên quyền lực nhà nước trong nhà nước pháp quyền đó. Trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, “tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân mà nền tảng là liên minh giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức” (mục 2, Điều 2). “Quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công, phối hợp, kiểm soát giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp” (mục 3, Điều 2).

7. Thay lời kết

Như vậy, trên cơ sở phân tích ở trên, có thể thấy việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới là *rất cần thiết, cấp bách, tất yếu lịch sử, khách quan, hợp quy luật phát triển* của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, của xã hội Việt Nam. Do vậy, Đảng đã xây dựng và ban hành Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 Hội nghị lần thứ sáu

Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới để khẳng định và tuyên bố các quan điểm chính trị - pháp lý ở tầm chiến lược của Đảng về quan điểm, mục tiêu, trọng tâm, định hướng và các giải pháp tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội Việt Nam trong giai đoạn mới □

Tài liệu tham khảo

1. Báo cáo tổng hợp Đề án “*Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045*”.
2. *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011)*, <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/ban-chap-hanh-trung-uong-dang/dai-hoi-dang/lan-thu-xi/cuong-linh-xay-dung-dat-nuoc-trong-thoi-ky-qua-do-len-chu-nghia-xa-hoi-bo-sung-phat-trien-nam-2011-1528>
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Tập I, II, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
4. Nhiều tác giả (2015), *Báo cáo tổng kết một số vấn đề lý luận - thực tiễn qua 30 năm đổi mới (1986-2016)*. Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
5. Quốc hội (2013), *Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.